

Türkçe Öğretmenlerinin Temel Dil Becerileri Ölçme ve Değerlendirme Sistemine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi*

Vafa SAVAŞKAN¹ , Nurşah ÖZER²

¹Prof. Dr. Artvin Çoruh Üniversitesi, vsavaskan@artvin.edu.tr, ORCID ID:0000-0002-3094-8084

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Artvin Çoruh Üniversitesi, nrshozer@gmail.com, ORCID ID: 0009-0000-2327-643

Makale Bilgisi

ÖZET

Geliş Tarihi:
30.07.2024

Kabul Tarihi:
25.10.2024

© UEAD 2024
Tüm hakları saklıdır.

Dil becerileri bir dilin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu becerilerin bireylere kazandırılması, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen kazanımlar aracılığıyla gerçekleştirilir. Geleneksel ölçme ve değerlendirme sistemlerinde genellikle okuma ve yazma becerileri ölçülürken dinleme ve konuşma becerileri öğretmenler tarafından göz ardı edilmektedir. Güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi ise bu eğilimi ortadan kaldırarak her beceri için ayrı bir ölçme süreci sunmaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında görüşlerini incelemek ve bu görüşler doğrultusunda -varsa- sistemin eksikliklerinin veya sınırlılıklarının neler olduğunu belirlemektir. Bu amaçla araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuş ve Artvin ili Merkez ilçesinde görev yapmakta olan Türkçe öğretmenleri ile görüşülerek mevcut veriler toplanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Verileri toplamak için araştırmacıların geliştirdiği sorulardan oluşan bir görüşme formu; araştırmaya katılım sağlayan Türkçe öğretmenlerinin bazı demografik özelliklerini belirlemek amacıyla bir anket formu kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgular araştırmacı tarafından sınıflandırılmış, tablolara aktarılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda Türkçe öğretmenleri güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminin zaman açısından sınırlılık oluşturduğunu, kalabalık sınıflarda uygulamanın güç olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma sonucunda ulaşılan bulgulara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Türkçe eğitimi, Türkçe dersi, temel dil becerileri.

Evaluation of Turkish Teachers Opinions on the System for Measuring and Evaluating Basic Language Skills

Article Information

ABSTRACT

Received:
30 July 2024

Accepted:
25 October 2024

© UEAD 2024
All rights reserved.

Language skills form the fundamental building blocks of a language. The acquisition of these skills is achieved through the objectives outlined in the Turkish Language Course Curriculum. While traditional assessment systems tend to focus primarily on reading and writing skills, listening and speaking skills are often overlooked by teachers. The updated assessment system, however, eliminates this tendency by offering a separate evaluation process for each skill. In this context, the aim of this study is to examine the views of Turkish language teachers regarding the updated assessment system and to identify any shortcomings or limitations of the system, if any, based on these views. For this purpose, a semi-structured interview form was created by the researchers, and data were collected through interviews with Turkish language teachers working in the Central district of Artvin province. The phenomenology design, one of the qualitative research methods, was preferred in the study. To collect data, question interview form developed by the researchers and a survey form aimed at determining some demographic characteristics of the participating Turkish language teachers were used. The data were analyzed using the content analysis method. The findings were classified, tabulated, and interpreted by the researcher. As a result of the study, Turkish language teachers expressed that the updated Turkish language course assessment system poses time limitations and is challenging to implement in crowded classrooms. Recommendations were provided based on the findings of the study.

Keywords: Turkish education, Turkish lesson, basic language skills.

DOI: 10.32960/uead.1524502

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

* Bu araştırma, Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 15.02.2024 tarihli E-18457941-050.99-125307 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Kaynakça Gösterimi: Savaşkan, V., & Özer, N. (2024). Türkçe öğretmenlerinin temel dil becerileri ölçme ve değerlendirme sistemine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 8(2), 303-316.

Citation Information: Savaşkan, V., & Özer, N. (2024). Evaluation of Turkish teachers opinions on the system for measuring and evaluating basic language skills. *National Journal of Education Academy*, 8(2), 303-316.

---

1. GİRİŞ

Dil, insanın yüzyıllar süren yaşayışını aktarmak, kültürel özelliklerini yansıtmak amacıyla kullanılan; kendisine ait ses ve anlam özellikleri bulunan kurallar bütünüdür. Dil var olduğu süreç içerisinde çeşitli değişim ve dönüşümler yaşar. Canlı bir varlık olan dile, zaman içerisinde eklemeler veya dilden çıkarmalar yapıldığı görülmüştür. Dilin gösterdiği bu değişim özelliği bireyler arasında iletişimi kolaylaştırmaktadır. İletişim sırasında bireyler alıcı dil becerisi olan dinleme, konuşma becerilerinden veya verici dil becerisi olan konuşma, yazma becerilerinden faydalanmaktadır.

Dinleme, müzik, konuşma, gürültü, ses gibi işitsel uyarıcıları işitmek, algılamak, zihinde yapılandırmak, anlamak için kulak ve beyin arasında gerçekleşen karmaşık bir süreçtir (Güneş, 2021). Birey dinleme yaparken aynı zamanda birçok zihinsel faaliyeti de beraberinde yürütmektedir. Dinleme işitme ile başlamaktadır. Birey önce sesi işitir sonra işittiği sese dikkatini yoğunlaştırır. Böylece seçilen gerekli bilgiler sınıflama, sıralama, sorgulama gibi zihinsel işlemlerden geçirilir. Zihinsel işlemlerin ardından birey art alan bilgileri ile yeni bilgileri birleştirerek zihinsel yapılandırma yapar. Bu yönüyle dinleme becerisi fiziksel ve zihinsel olarak iki boyutlu bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dinleme becerisi geçmişten günümüze Türkçe dersi öğretim programlarında göz ardı edilen bir beceri olarak yer almaktadır. Özbay ve Melanlıoğlu (2012) tarafından yapılan çalışmada dinleme becerisinin diğer becerilere oranla daha arka planda tutulduğu sonucuna varılmıştır. Göçer ve Çaylı (2018) tarafından yapılan bir başka çalışmada da dinleme becerisine yönelik kazanımların öğretim programında yeteri kadar yer almadığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda dinleme becerisi bireylerin en çok kullandığı beceri olmasına rağmen aynı zamanda da en çok göz ardı edilen beceri olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Türkçe eğitimin sırasında öğrencilerin okuma, yazma becerileri sıklıkla ölçülürken dinleme becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme yapılmamaktadır. Bu durumun nedeni becerinin yeteri kadar kazanıma sahip olamaması ve ölçümünün Türkçe öğretmenleri tarafından zor şartlar altında yapılıyor olması olarak belirlenebilir. Tabak ve Göçer (2014) araştırmasında Türkçe öğretmenlerinin kalabalık sınıflarda dinleme becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme sürecinde zorlandıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sürecinde yaşadıkları sorunları giderebilmek adına Göçer ve Garip (2022) etkileşimli sınıf ortamlarının oluşturulması gerektiği sonucuna varmıştır. Böylece öğrenciler sürece daha aktif bir şekilde katılacak ve beceriye yönelik kazanımlar daha verimli bir şekilde kazandırılacaktır. Dinleme becerisinin ölçümünde karşılaşılan bir diğer zorluk ise becerinin diğer becerilere göre daha soyut nitelik taşımasıdır. Bu durum becerinin ölçümüne yönelik geliştirilebilecek ölçme ve değerlendirme çalışmalarını zorlaştırmakta ve sonuç odaklı duruma getirmektedir (Melanlıoğlu & Tayşi, 2013). Böylece dinleme becerisinin bireye kazandırılması zorlaşacaktır. Güncellenen ölçme ve değerlendirme sisteminde dinleme becerisinin ölçümünde kullanılmak üzere belirli ölçekler oluşturulmuştur. Böylece dinleme becerisi sistematikleştirilerek ölçme ve değerlendirme süreci kolaylaştırılmıştır.

Konuşma; dil yoluyla, zihinsel çaba ve bilgi birikimiyle oluşturulan mesajın karşı tarafa sunulmasıdır (Adalı, 2003). Konuşma becerisi verici dil becerileri arasında gelişen ilk beceridir. Bu beceri planlı şekilde yapılan öğretim ve öğretim sürecinde gerçekleştirilen etkinlikler ile gelişim göstermektedir (Akyasan & Moralı, 2023). Konuşma etkinlikleri bireyin hayatı boyunca kendilerini toplum içerisinde ifade edebilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bireyin çevresi ile etkileşimde bulunması için kullandığı en etkili yollardan birisi olan konuşma becerisi eğitimi Türkçe öğretmenleri tarafından göz ardı edilmektedir.

Topçuoğlu Ünal ve Degeç (2012) tarafından yapılan araştırmada Türkçe öğretmenlerinin konuşma becerisine yönelik yaptıkları ölçme ve değerlendirme sürecinde yöresel ağız kullanma, utanma, kelime dağarcığının eksikliği, heyecanlanma vb. sorunlarla karşılaştıkları sonucuna varılmıştır. Becerinin kazandırılmasını kolaylaştırmak ve niteliğini arttırmak amacıyla değiştirilen ölçme ve değerlendirme sisteminde konuşma kazanımları referans alınarak ölçekler oluşturulmuş ve ölçme ve değerlendirme sistemi sistematik duruma getirilmiştir.

Okuma, yazılmış olan bir belgeyi gözden geçirip kendine özgü bir biçimde anlam çıkarmak (Arıcı, 2018) veya metni sese çevirmektir. Yazma, dil bilgisi kurallarına uygun olarak ardışık bir düzenle birbirine bağlı cümleleri sıralamaktır (Ungan, 2007). Okuma ve yazma becerilerinin ölçme ve değerlendirilmesi diğer becerilere oranla daha kolay yapılmaktadır. Öğretmenler yaptıkları sınavlarla sık sık becerileri ölçmektedirler.

Ana dili eğitiminde önem taşıyan temel dil becerileri zihinsel ve fiziksel süreçler üzerinde yapılandırılmıştır. Dinleme becerisinin anne karnında başladığı kabul görmüş bir gerçektir. Konuşma becerisi, çocuğun doğumuyla birlikte çıkardığı ilk seslerle başladığı genel olarak kabul görmektedir (Temizyürek, Erdem & Temizkan, 2017). Çocuk dinleme becerisi yoluyla öğrendiği sözcükleri konuşma becerisi ile uygulamaya aktarmaktadır. İlköğretim kademesinde çocuk önce okuma ardından da yazma becerisini öğrenir. Böylece dinleme yoluyla geliştirdiği sözcük dağarcığını okuma becerisi ile destekler. Konuşma ve yazma becerileri ile de sözcük dağarcığında bulunan kelimeleri uygulamaya aktarır. Anlaşılacağı üzere beceriler birbiri ile ilişki içerisinde gelişmektedir.

Türkçe dersi, bir bilgi dersi değil beceri dersidir. Bu bağlamda Türkçe dersinin amacı; okuma, dinleme, konuşma, yazma gibi dört temel dil becerisiyle ilişkili olarak programa dâhil edilen temel becerileri geliştirmektir (Kurudayıoğlu & Çetin, 2015). Beceriler üzerine kurulan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2019) ilk beceri alanı dinlemedir. Dinleme becerisi, Türkçe Dersi Öğretim Programı içerisinde 5. ve 8. sınıflarda toplamda 52 kazanım bulundurmaktadır. Öğretim programında ikinci beceri alanı konuşma becerisidir. Konuşma becerisi içerisinde 5. ve 8. sınıflarda toplamda 28 kazanım bulunmaktadır. Okuma becerisi içerisinde 5. ve 8. sınıflarda toplamda 142 kazanım bulunmaktadır. Yazma becerisi içerisinde 5. ve 8. sınıf düzeyinde toplamda 67 kazanım bulunmaktadır.

Öğrenme alanlarının her birinin kendine özgü kazanım ve konuları vardır. Bu nedenle her beceri kendi öğrenme ve konu alanına uygun ölçme ve değerlendirme ölçekleri ile Türkçe öğretmenleri tarafından ölçülerek değerlendirilmelidir. Tüm öğrenme alanlarında olduğu gibi Türkçe dersi programının hedeflerine uygun ilerlediğinden emin olmak için ölçme ve değerlendirme aşaması denetim işlevini yerine getirir (Karatay & Dilekçi, 2019). Ölçme bir betimleme işidir. Bilginin bireyde var olup olmadığını, varsa ne kadar var olduğunu niceliksel olarak sunar. Eğitim sisteminin belirlenen hedeflere ulaşmasında önemli bir rol oynayan değerlendirme sisteminin doğru bir şekilde işleyip işlemediğini belirlemek ve bu bilgi üzerinden

sistemdeki eksikliklerin tamamlanması, hataların düzeltilmesi ve genel olarak sistemin iyileştirilmesini sağlama amacı taşır (MEB, 2006).

Türkçe öğretmenleri, ölçme ve değerlendirme işlemini eğitim öğretim yılı içerisinde uyguladıkları sınavlarla gerçekleştirmektedirler. Ölçme ve değerlendirme sürecinde test tipi sınavlar; objektif puanlamaya sahip olması, değerlendirme sürecinin hızlı olması, kısa uygulama süresinin olması vb. nedenlerden dolayı yaygın bir şekilde tercih edilmektedir (Aydın & Uçgun, 2020). Buna karşın test türü sınavlar öğrencinin zihinsel becerilerini kullanabilmesi yönünden zayıf kalmaktadır. Çoktan seçmeli testler; öğrencilerin çözümlenme, tartışma, yorumlama, karşılaştırma, problemlere çözüm üretme, araştırma, değerlendirme, birleştirme gibi etkinlikleri gerçekleştirme yeteneklerini zayıflatma eğilimindedir (Üstüner & Şengül, 2004). Zihinsel becerilerin yanında temel dil becerilerin tümünün ölçülmesinde de eksiklik yaşanmaktadır. Dinleme ve konuşma becerisinin ölçülmediği test türü sınavlarda ağırlıklı olarak okuma becerisinin ölçüldüğü görülmektedir. Bu da Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirme amacına hizmet etmemektedir. Türkçe dersinde başarı elde edilmek isteniyorsa her bir becerinin eşit ölçüde geliştirilmesine özen gösterilmelidir (Melanlıoğlu & Özbay, 2012). Bu kapsamda 2023 yılında Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminde yapılan değişiklik ile her beceri alanının kendi konu ve kazanımına uygun ölçme araçlarının kullanılması yönünde olduğu görülmektedir. Böylece öğrencinin ana dili eğitiminin temel amacı olan bireyin dilin hem yazılı hem de sözlü olarak etkin bir şekilde kullanması sağlanacaktır (Arslan, 2017). Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türkçe öğretmenlerinin güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemine karşı tutumları ve görüşlerinin incelendiği bu araştırma önem arz etmektedir.

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe öğretmenlerinin güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında genel görüşleri nelerdir?
2. Güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminin sınırlılıkları nelerdir?
3. Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yaparken kullandığı ölçme araçları amacına uygun mudur?

1.2. Araştırmanın Amacı

Ana dili öğretiminde temel dil becerileri önem taşımaktadır. Birey ana dilinde dinlediklerini / izlediklerini, okuduklarını anlamlandırarak konuşma ve yazma yoluyla aktarabilmelidir. Türkçe dersi bu temel becerilerin öğretimi üzerine oluşturulmuş bir temel disiplindir. Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin yenilenen ölçme ve değerlendirme sistemine karşı görüşlerinin, ölçme ve değerlendirme sisteminin sınırlılıklarının ve Türkçe öğretmenlerinin kullandıkları ölçme ve değerlendirme araçlarında bulunan soruların amaca uygunluğunun araştırılmasıdır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama ve analiz süreci hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Türkçe öğretmenlerinin güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemine ve kullanılan ölçme araçlarına yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinin içerisinde olan olgubilim deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Olgubilim desenli çalışmalarda derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılmaktadır. Böylece odaklanılan bu olguyu ifade edebilecek bireylerin olguya ilişkin bireysel algıları ve bunlara yükledikleri anlamalar tespit edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2011).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada Artvin ili Merkez ilçesinde 2023-2024 eğitim öğretim yılında görev yapmakta olan on beş Türkçe öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırmaya katılım sağlayan öğretmenlere ait demografik bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. *Katılımcılara ilişkin bilgiler*

Cinsiyet	N
Kadın	11
Erkek	4
Mesleki Deneyim	
0-5 yıl	3
6-10 yıl	2
11-15 yıl	4
16-20 yıl	3
21 yıl ve üzeri	3
Yaş	
21 – 30	3
31 – 40	7
41 - 50	5
Eğitim Durumu	
Lisans (Eğitim Fakültesi)	15
Lisans Üstü	0

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılım sağlayan Türkçe öğretmenlerinin 11'nin kadın, 4'ünün erkek olduğu ve farklı mesleki deneyimlerinin olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden üçü 0-5 yıl, ikisi 6-10 yıl, dördü 11-15 yıl, üçü 16-20 yıl, üçü ise 21 yıl ve üzeri deneyime sahiptir. Öğretmenlerinin üçünün 21-30, yedisinin 31-40, beşinin ise 41-50 yaşları arasında olduğu anlaşılmaktadır. Türkçe öğretmenlerinin tamamı lisans düzeyinde eğitime sahip olup Eğitim Fakültesi'nden mezun olmuşlardır.

2.3. Veri Toplama Süreci

Bu çalışmanın tüm hazırlanma sürecinde etik kurallara uyulmuş; çalışmanın verilerini toplayabilmek için Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na başvurulmuştur. Araştırma Etik Kurul'un 25.01.2024 tarihli ve E-122371 sayılı kararı ile bilim ve araştırma etiği açısından uygun bulunmuştur. İlgili Milli Eğitim Müdürlüklerinden de gerekli izinler alındıktan sonra araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Bunun yanı sıra çalışma grubunu oluşturan Türkçe öğretmenlerinin bazı demografik özelliklerini belirlemek için de bir anket formu uygulanmıştır. Hazırlanan görüşme formu ile beş öğretmene ön uygulama yapılmış, alınan dönütlerle sorulara son şekli verilmiş; soru sayısında bir değişiklik yapılmamıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra Artvin ili Merkez ilçesinde görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan öğretmenlerle görüşülmüştür. Öğretmenlere sorulara cevap verebilmeleri için yeterli süre tanınmıştır. Görüşme öğretmen ve araştırmacılarla birebir yapılmış ve ortalama 15 dakika sürmüştür. Görüşme sırasından öğretmenlere görüşme formu verilmiş ve görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlere dört sorudan oluşan görüşme formu ile şu sorular sorulmuştur:

1. Güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında düşünceleriniz nelerdir?
2. Sizce güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminin sınırlılıkları var mıdır? Varsa nelerdir?
3. Temel dil becerilerinin ölçümünde kullanılan ölçek maddeleri becerilerin ölçüsünde yeterli midir?
4. Güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminde uygulama sırasında ölçümünde zorlandığınız bir beceri alanı var mıdır?

Geçerlilik ve güvenilirliği sağlama aşamasında araştırma verilerini, araştırmacı ve iki alan uzmanı birbirinden bağımsız bir şekilde değerlendirmiştir. Daha sonra bu değerlendirmeler karşılaştırılarak bulguların güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles & Huberman'ın (1994) "Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı" formülünden yararlanılmıştır. Araştırmacı ve alan uzmanları görüş birliğine ulaştıklarında güvenilirlik süreci tamamlanmış ve araştırmanın güvenilirliği %92 olarak belirlenmiştir. Saban (2008) nitel araştırmalarda çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması için araştırmacı ile uzman arasındaki uyumun %90 üzerinde olması gerekmekte olduğunu vurgular. Böylece elde edilen bu sonuç araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri içerik analiziyle çözümlenmiştir. "İçerik analizi tümevarımcı bir analiz türü olması sebebi ile araştırılan olgu veya olayın kökenlerine odaklanır." (Baltacı, 2019). Araştırma sorularına katılımcıların verdikleri cevaplardan sık sık alıntılar yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma süresince elde edilen bulgular incelenmiş ve bulgulardan hareketle yorum yapılmıştır. Bulguların oluşturulmasında öğretmen görüşlerine yer verilmiş ve bulgular tablo aracılığı ile sunulmuştur.

Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında genel görüşlerine yönelik görüşme formundan elde edilen bulgular Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. *Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında genel görüşleri*

Öğretmen Görüşleri	N	%
Olumlu görüş bildirenler	2	13
Olumsuz görüş bildirenler	7	47
Olumlu görüş bildiren ancak eksikliklerin olduğunu belirtenler	5	33
Görüş bildirmeyenler	1	7
Toplam	15	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi temel dil becerilerinin her birinin ayrı şekilde değerlendirilmesi şeklinde yapılan değişiklik için olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin olumlu görüş bildiren öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bağlamda olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin sayısı 7; olumlu görüş bildirse de eksikliklerin olduğunu dile getirenlerin sayısı 5; olumlu görüş bildirenlerin sayısı ise 2'dir. 1 öğretmen görüş bildirmemiştir. Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumsuz görüşleri yaş ve mesleki deneyimleri dikkate alınarak Tablo 3'te sınıflandırılmıştır.

Tablo 3. *Güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumsuz görüş bildiren katılımcıların yaş ve mesleki deneyimleri*

Mesleki Deneyim	Yaş	N	%
6-10	32	1	7
11-15	36	1	7
16-20	43; 45; 46	3	20

21 yıl ve üzeri	47; 48	2	13
Toplam		7	100

Tablo 3'e bakıldığında olumsuz görüş bildiren Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğunun 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, kıdemli öğretmenlerin alışlagelen ölçme ve değerlendirme sisteminin değişmesine daha fazla tepkili olduklarını düşündürmektedir. Bu kapsamda olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin cevaplarından alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Sistem, temeli sağlam atılmamış bir yapı görünümündedir. Müfredatı yetiştirme kaygısıyla çalışan biz öğretmenlerin derslerimizde tam anlamıyla uygulayamadığımız kazanımlardan öğrencileri sınava tabi tutmak durumunda kalınması çelişki yaratıyor." (ÖğrK5)

"Güncellenen ölçme ve değerlendirme sisteminin özellikle konuşma yeterliliğini ölçme konusunda sınıfların çok kalabalık olması, öğrencilerin sınıf karşısında konuşma konusundaki ön yargıları gibi sorunlardan ötürü derste sınav şeklinde uygulanmasının ve sınavların yanı sıra müfredatın devam etme zorunluluğu olmasından kaynaklı öğretmene zaman kısıtlaması getirmektedir." (ÖğrK2)

Örneklerden de görüldüğü üzere güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumsuz görüş bildiren öğretmenler dil becerilerinin ayrı bir sınavla değerlendirmenin ve aynı zamanda müfredatı yetiştirme sorumluluğunun olmasının öğretmenlerin iş yükünü artırarak zamanı verimli kullanmanın önüne geçtiği kanaatinde dirler.

Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumlu görüşleri yaş ve mesleki deneyimleri dikkate alınarak Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumlu görüş bildiren katılımcıların yaş ve mesleki deneyimleri

Mesleki Deneyim	Yaş	N	%
1-5 Yıl	25	1	7
11-15 Yıl	39	1	7
Toplam		2	100

Tablo 4 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinden 2'sinin olumlu görüş bildirdiği görülmüştür. Bu öğretmenlerden 1'i 1-5 yıl, diğeri ise 11-15 yıl mesleki deneyime sahiptir. Öğretmenlerin olumlu görüşlerine ilişkin örnekler şu şekildedir:

"Dört temel dil becerisinin ayrı ayrı ölçülmesi öğrencilerin bu dersin bir bilgi değil beceri dersi olduğunu anlamalarını sağladı. Bu nedenle sistem değişikliği becerilerin kazandırılmasında uygundur." (ÖğrK1)"

"Olması gereken bir ölçme biçimi olarak görüyorum."(ÖğrK8)

Cevaplardan anlaşılacağına göre güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumlu görüş bildiren öğretmenler Türkçenin öğretiminde temel faktör olan dil becerilerinden her birinin ayrı değerlendirilmesinin bu becerilerin öğretiminde daha başarılı olunacağı kanaatindedirler.

Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumlu fakat eksik yönlerinin bulunduğuna dair görüşleri yaş ve mesleki deneyimleri dikkate alınarak Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. *Güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumlu fakat eksik olduğuna dair görüş bildiren katılımcıların yaş ve mesleki deneyimleri*

Mesleki Deneyim	Yaş	N	%
1-5 Yıl	25; 26	2	7
6-10	33	1	7
11-15	36	1	7
21 yıl ve üzeri	52	1	7
Toplam		5	100

Tablo 5'e bakıldığında güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumlu fakat eksik olduğuna dair görüş bildiren katılımcıların sayısının 5 olduğu anlaşılmaktadır. Bu katılımcılardan 2'si 1-5 yıl; 1'i 6-10 yıl; 1'i 11-15 yıl; 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptir. Öğretmenlerin bu kapsamda görüşlerine ilişkin örnekler şu şekildedir:

"Ölçme ve değerlendirme sistemine konuşma ve dinleme becerilerinin eklenmesini faydalı olarak görüyorum. Yalnızca zaman konusunda bazı sıkıntılar yaşıyoruz."(ÖğrK3)

"Yeni ölçme ve değerlendirme sistemini öğrenciler açısından olumlu buluyorum. Öğrencilerin tek yazılı kâğıda bağlı kalmadan konuşma ve dinleme gibi becerileri de ölçmesi açısından başarılı bir uygulamadır. Fakat öğretmen yönünden bakıldığında kalabalık sınıflarda uygulanması ve değerlendirilmesi açısından eksikleri bulunmaktadır."(ÖğrK9)

"Uzun vadede uygulanırsa olumlu sonuçları olacağını düşünüyorum. Uygulama kademeli olarak yapılırsa ve aniden getirilmeseydi öğrencilerin hazırbulunuşluğu daha iyi olurdu."(ÖğrK7)

Bu bulgulara göre güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında olumlu görüşlerinin yanında eksik noktalarına da değinen öğretmenler, sistemin zaman sıkıntısı oluşturduğu ve öğrencilerin yeni sisteme dair hazırbulunuşluklarının eksik olduğu kanaatindedirler.

Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminin sınırlılıklarına yönelik elde edilen bulgular Tablo 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6. *Güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminin sınırlılıkları var mıdır?*

Öğretmen Görüşleri	N	%
Evet	12	80
Hayır	3	20
Toplam	15	100

Tablo 6'da görüldüğü üzere görüşmeye katılan öğretmenlerden 12'si güncellenen ölçme ve değerlendirme sisteminde sınırlılık bulunduğu kanısındadır. Öğretmenlerden 3'ü ise sistemde bir sınırlılık görmediğini belirtmiştir. Türkçe öğretmenlerinin güncellenen sisteme yönelik sıklıkla belirttiği sınırlılıklar şu şekildedir:

- Sınıf mevcudunun çok olması.
- Zamanın sınırlı olması.
- Ölçeklerin standart olmaması.

Türkçe öğretmenlerinin temel dil becerilerin ölçümü için kullanılan ölçek maddelerinin ölçümünde yeterli olup olmadığı konusundaki görüşlerine yönelik görüşme formundan elde edilen bulgular Tablo 7'de belirtilmiştir.

Tablo 7. *Temel dil becerilerinin ölçümünde kullanılan ölçek maddeleri becerilerin ölçümünde yeterli midir?*

Öğretmen Görüşleri	N	%
Evet	8	53
Hayır	7	47
Toplam	15	100

Tablo 7 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin 8'inin ölçek maddelerinin dil becerilerin ölçümünde yeterli olduğunu belirttiği görülmektedir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin 7'si ölçek maddelerinin dil becerilerin ölçümünde yeterli olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Ölçek maddeleri yeterli değildir. Konuşma sınavında öğrencinin o anki durumuna göre değerlendirdiğimizde sağlıklı sonuç alamayabiliriz.”(ÖğrE2)

“Ölçek maddeleri genel geçer becerileri ölçmektedir. Daha kapsamlı bir ölçüm yapılmalıdır.”(ÖğrK11)

“Net ve kesin bir ölçek olmadığı için yeterli bulmuyorum. Dinleme ve konuşma becerisiyle ilgili birden çok ölçek kullanılmaktadır. Her birinin eksiklikleri bulunmaktadır.”(ÖğrK10)

Temel dil becerilerinin ölçümünde kullanılan ölçek ve ölçek maddelerinin yeterli olmadığı belirten öğretmenlerin görüşlerinden hareketle standart ve dil becerilerini ayrıntılı olarak ölçen bir ölçeğin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminde uygulama sırasında ölçümünde zorlandıkları becerilerin var olup olmadığına yönelik görüşme formundan elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. *Türkçe öğretmenlerinin güncellenen Türkçe dersi ölçme ve değerlendirme sisteminde uygulama sırasında zorlanılan beceriler*

Öğretmen Görüşleri	N	%
Dinleme	5	25
Konuşma	10	50
Okuma	0	0
Yazma	1	5
Zorluk yaşamadığını belirtenler	4	20
Toplam	20*	100

*Bazı katılımcılar birden fazla cevap vermiştir.

Türkçe öğretmenleri güncellenen ölçme ve değerlendirme sisteminde her beceri alanı için ayrı bir sınav uygulamaktadırlar. Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin bu becerileri ölçerken en çok zorlandıkları becerinin konuşma becerisi (%50) olduğu görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin kalabalık önünde konuşma yaparken heyecanlandıklarını ve performanslarını gösteremediklerini dile getirmiş; kısa sürede konuşma yapmanın öğrencilerin kendilerini doğru ifade etmelerini olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Bulgular sonucunda öğretmenlerin ölçerken zorlandıkları diğer becerinin dinleme becerisi (%25) olduğu görülmektedir. Bu kapsamda öğretmenler, dinleme metinlerinin birden fazla kez dinletilmesinin zaman açısından öğretim sürecine engel olduğunu öne sürmüşlerdir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Amacı Türkçe öğretmenlerinin güncellenmiş ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında görüşlerini almak, bu sistemi değerlendirmelerini sağlamak olan bu çalışma, Türkçe dersinde kullanılan temel dil becerileri üzerine yapılandırılmıştır. Bilindiği üzere Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bulunan kazanımlar dil becerilerine göre gruplandırılarak verilmiştir. Öğretim programındaki bu durum, her beceri alanının ayrı ayrı değerlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada öğretmenlerin güncellenen ölçme ve değerlendirme sistemi hakkında genel görüşlerinin olumsuz yönde olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcılar, mevcut ölçme ve değerlendirme sisteminin sağlam bir zemin üzerine kurulmadan uygulama aşamasına geçildiğini vurgulamışlardır.

Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre dil becerileri bir ders saatinde ölçülebilecek nitelikte değildir ve dil becerilerin ölçümünün sürece yayılarak yapılması gerekmektedir. Karadağ'ın (2018) da belirttiği gibi yazma becerisini ölçmeye yönelik sorular öğrenciye önceden verilmeli öğrencilerin düşüncelerini yazmaları için gerekli süre verilmelidir. Yeterli süre verildiğinde öğrenciler kendilerini daha rahat hissedeceklerdir. Bu durum diğer dil becerileri için de geçerlidir. Çarkıt (2018) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin becerilerin ölçümünde süreç değerlendirme anlayışı ile ilerlemeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Çarkıt'ın (2018) bulguları bu çalışmanın bulgularıyla bu kapsamda örtüşmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin araştırma sorularına ölçme ve değerlendirme sisteminin sınırlıkları bağlamında verdikleri cevaplar incelendiğinde zaman, sınıf mevcudunun çok olması ve ölçek maddelerinin standart olmaması gibi durumlardan şikâyetçi oldukları görülmüştür. Kıvrımlı ve Yiğit (2014) tarafından yapılan çalışmada Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme sürecinde karşılaştıkları problemlerin başında ders saatlerinin yetersiz olduğu, becerilerin ölçümünde kullanılan ölçeklerin karmaşık olduğu ve sınıf mevcutlarının fazla olduğu şeklinde sıralanmıştır. Demir ve Gül Özgül (2019) tarafından yapılan çalışmada ise sınıf mevcutlarının fazla olması öğrencilerin temel dil becerilerine yönelik bireysel farklılıklarının tespitini zorlaştırdığı sonucuna ulaşmıştır. Tosun ve Aydın (2013) tarafından konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmada konuşma becerisinin ölçümünde kalabalık sınıfların becerinin öğrenciye kazandırılmasında sorun teşkil ettiği sonucuna varılmıştır. Çalışmanın bulgularından hareketle ulaşılmış sonuç bu çalışma ile örtüşmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcılara temel dil becerilerinin ölçümünde kullanılan ölçek maddelerinin yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların %53'ü ölçek maddelerinin becerilerin ölçümünde yeterli olduğunu belirtmiş, %47'si ise yeterli olmadığını, daha kapsamlı standart bir ölçeğin öğretmenlere verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda temel dil becerilerinin ölçümünün ayrıntılı ölçeklerle yapılması gerektiği söylenebilir. Böylece öğrenciye kazandırılacak her kazanım amacına daha kolay ulaşacaktır.

Araştırmanın sonuçlarına göre Türkçe öğretmenlerinin ölçümünde en çok sorun yaşadıklarını belirttikleri beceri konuşma becerisi olmuştur. Katılımcılar öğrencilerin konuşmalarının dakikalarla sınırlandırılmasının değerlendirmeyi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda konuşma becerisinin ölçümünde analitik değerlendirme ölçeklerinin hazırlanması ve öğretmenlere sunulması gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlara dayalı öneriler şu şekildedir:

Türkçe dersi dil bilgisini de kapsayan bir disiplin içermektedir. Türkçe öğretmenleri dil becerilerini geliştirmenin yanında öğrencilerin dil bilgisel yapılarını da geliştirmektedirler. Bu durumun öğretmenlerin

çalışmada öğretmenlerin becerilerin ölçümünde süreç değerlendirme anlayışı ile ilerlemeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Çarkıt'ın (2018) bulguları bu çalışmanın bulgularıyla bu kapsamda örtüşmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin araştırma sorularına ölçme ve değerlendirme sisteminin sınırlıkları bağlamında verdikleri cevaplar incelendiğinde zaman, sınıf mevcudunun çok olması ve ölçek maddelerinin standart olmaması gibi durumlardan şikâyetçi oldukları görülmüştür. Kırımlı & Yiğit (2014) tarafından yapılan çalışmada Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme sürecinde karşılaştıkları problemlerin başında ders saatlerinin yetersiz olduğu, becerilerin ölçümünde kullanılan ölçeklerin karmaşık olduğu ve sınıf mevcutlarının fazla olduğu şeklinde sıralanmıştır. Çalışmanın bulgularından hareketle ulaşılmış sonuç bu çalışma ile örtüşmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcılara temel dil becerilerinin ölçümünde kullanılan ölçek maddelerinin yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların %53'ü ölçek maddelerinin becerilerin ölçümünde yeterli olduğunu belirtmiş, %47'si ise yeterli olmadığını, daha kapsamlı standart bir ölçeğin öğretmenlere verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda temel dil becerilerinin ölçümünün ayrıntılı ölçeklerle yapılması gerektiği söylenebilir. Böylece öğrenciye iş yükünü arttırarak verimini azalttığı düşünülmektedir. Temel dil becerilerinin her biri ayrı bir disiplin alanı olarak planlanır ve ders saatleri bu şekilde düzenlenirse becerilerin öğretiminde daha başarılı sonuçlar elde edilebilir. Dersliklerde bulunan öğrenci sayısının azaltılması öğretmenlerin temel dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yükünü azaltarak başarılı sonuçlar elde etmesini sağlayabilir.

Yazar Katkı Beyanı:

- 1. Vafa SAVAŞKAN:** Kavramsallaştırma, metodoloji, danışmanlık ve denetim (öğretim materyali, ölçme aracı, veri analizi), inceleme-yazma ve düzenleme
- 2. Nurşah ÖZER:** Kavramsallaştırma, öğretim materyali geliştirme, deneysel uygulama, ölçme aracı geliştirme, veri toplama ve analizi, ön taslak yazımı ve düzenleme

5. KAYNAKÇA

- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve anlatmak*. Pan.
- Akyasani M., & Morali, G. (2023). Türkçe öğretmenlerine göre konuşma etkinlikleri konuşma becerisini nasıl etkilemektedir?. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 308-323.
- Arıcı, A. F. (2018). *Okuma eğitimi*. Pegem Akademi.
- Arslan, M. (2017). Ana dili olarak Türkçe öğretimi ve temel dil becerilerinin gelişiminde karşılaşılan sorunlar. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(46), 63-77. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.12256>
- Aydın, M., & Uçgun, D. (2020). Ortaokul Türkçe dersi sınav sorularının program'daki kazanımlara göre incelenmesi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 8(2), 343-356. <https://doi.org/10.16916/aded.678478>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Çarkıt, C. (2018). Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin değerlendirme sürecine yönelik öğretmen görüşleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(27), 2782-2793. <https://doi.org/10.26450/jshsr.691>
- Demir, S., & Özgül, B. (2019). Öğretmen görüşlerine göre ortaokul öğrencilerinin konuşma becerileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 865-881.

- Garip, S., & Göçer, A. (2022). Türkçe dersi etkileşimli sınıf ortamlarında dinleme becerisinin gelişimi ve değerlendirilmesi. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 6(4), 112-132.
- Göçer, A., & Çaylı, C. (2018). Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin gelişimine yönelik öğretmen uygulamaları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(3), 456-476. Doi: 10.24315/tred.456694
- Güneş, F. (2021). *Türkçe öğretimi yaklaşım ve modeller*. Pegem Akademi.
- Karadağ, B. F. (2018). Yazma becerisini ölçmek için ayrılan sınav süresinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitim Dergisi*, 1(1), 20-38.
- Karatay, H., & Dilekçi, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Milli Eğitim*, 48(1), 685-716.
- Kırımlı, B., & Yiğit, F. (2014). Türkçe öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini uygulama biçimleri ve uygulamada karşılaştıkları sorunlar. *Turkish Studies*, 9(3), 1621-1639. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6501>
- Kurudayıoğlu, M. & Çetin, Ö. (2015). Temel beceriler ve Türkçe öğretimi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 3(3), 1-19. <https://doi.org/10.16916/aded.65619>
- MEB. (2006). Türkçe dersi öğretim programı. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Melanlıoğlu, D., & Tayşi Karakuş, E. (2013). Türkçe öğretim programındaki dinleme kazanımlarının ölçme ve değerlendirme yöntemleri bakımından sınıflandırılması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 23-32.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook (Second Edition)*. SAGE.
- Özbay, M., & Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7(1), 87-97. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2941>
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi* (55), 459-496.
- Tabak, G., & Göçer, A. (2014). Dinleme becerisine yönelik alternative ölçme ve değerlendirme araçları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 250-272. Doi: 10.14686/BUEFAD.201428181
- Temizyürek, F., Erdem, İ., & Temizkan, M. (2017). *Konuşma eğitimi*. Pegem Akademi.
- Topçuoğlu Ünal, F., & Degeç, H. (2012). Öğretmen görüşlerine göre konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 735-750. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS178>
- Tosun, D., & Aydın, S. (2013). Konuşma eğitime yönelik hazırlanan kitaplarda yer alan ses özellikleri konularının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (35), 15-32
- Ungan, S. (2007). Yazma becerisinin geliştirilmesi ve önemi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 461-472.
- Üstüner, A., & Şengül, M. (2004). Çoktan seçmeli test tekniğinin Türkçe öğretimine olumsuz etkileri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 197-208.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.